

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
pirha.fi

Valiokunnan lausunto
28.9.2023

Tulevaisuus- ja strategiavaliokunnan lausunto Pirkanmaan hyvinvointialueen IKI2035 -ikäihmisten palvelujen kehittämisohjelmaluonnoksesta

Tulevaisuus- ja strategiavaliokunta lausuu Pirkanmaan hyvinvointialueen IKI2035 -ikäihmisten palvelujen kehittämisohjelmaluonnoksesta seuraavasti:

Valiokunta on huolissaan siitä, että miten kustannussäästöjä voidaan saavuttaa, tinkimättä ikäihmisten hyvinvoinnista. Lisäksi valiokunta suhtautuu epäilevästi esitettyyn malliin, missä yhteisöllisen asumisen ajatellaan riittävän valtaosalle ikäihmisistä. Huomioiden esimerkiksi muistisairauksien lisääntymisen. Yhteisöllinen asuminen on kokonaisuudessaan tällä hetkellä vielä iso kysymysmerkki.

Erilaisten asumispalveluiden tulisi pohjautua asukkaiden palvelutarpeeseen, ei kustannusten kasvun hillitsemiseen! Korvaavat palvelut tulee olla valmiina, ennen kuin laitoshoidosta siirrytään toisiin tai kevyempiin palveluihin.

Kotihoidon resurssien riittävyys mietityttää valiokuntaa ja nämä resurssit tulee taata. Kotihoidon kriteereitä ei myöskään tule löysentää. Tiedottamiseen pitää kiinnittää paljon huomiota, sillä muutokset aiheuttavat paljon huolta ja epätietoisuutta.

Kotona asumisen tukeminen on asetettu tavoitteeksi, kuten myös omais- ja perhehoidon vahvistaminen ja lisääminen. Miten tämä on tarkoitus toteuttaa – mistä resurssi otetaan? Suuri osa omaishoitajista on ikäihmisten puolisoita tai muita läheisiä, jotka tarvitsevat tukea ja ohjausta. Valiokunta toivookin omaishoitajien arvokkaan työn vahvaa tukemista sekä ohjausta.

Valiokunta on huolissaan siitä, että suunnitelmat ovat liian optimistisia. Kustannukset tulevat kasvamaan varmasti, sillä palveluntarve tulee edelleen kasvamaan. Myös aikataulua pidetään mahdollisesti liian kireänä, koska palveluiden keventämiseen ei uskota päästävän tällä

aikataululla. Valiokunta on huolissaan, että tästä syystä kustannukset edelleen kasvavat erityissairaanhoidon osalta.

Valiokunta haluaa korostaa panostusta ennaltaehkäiseviin ja kuntouttaviin palveluihin. Näiden resurssit tulee olla riittävät, jotta palvelutarpeet eivät kasvaisi liikaa.

Erialaisten digiratkaisujen käyttöönotto vaatii paljon opastusta ja aikaa, jotta ikäihmiset voivat oikeasti niitä käyttää.

Asumispalveluita ei pidä keskittää liaksi, jotta omaisilla on mahdollisuus vierailta ja myös tukea läheistään arjessa. Tehtäviä voi siirtyä lisää omaisten vastuulle, jos asiakas siirtyy kevyemmille palveluille.

Ohjelma sinällään on hyvä ja toimenpiteet myös, kunhan ne pystytään toteuttamaan. Ketään ei saa jättää hoitamatta, jos suunnitelmaa ei pystytä toteuttamaan. Valiokunta haluaa, että ikäihmisistä pidetään huolta myös jatkossa. Valiokunta ei ole vakuuttunut siitä, että riittävätkö nämä kehittämisohjelman tavoitteet ja toimenpiteet siihen, että ikäihmiset saavat sitä palvelua, jota tarvitsevat.

Valiokunta toivoo ammattimaisia, mielellään tutkimustietoon perustuvia vaikutusten arviointeja, mielellään siten että arvioitavana on useampia kuin yksi vaihtoehto kehityksen suunnalle. Tehtävien päätösten vaikutuksien väestöömme tulee olla selvät, ennen kuin päätöksiä tehdään. Toivotaan myös vaikutusten arviointeja sen suhteen, kuinka palvelujen kehittäminen suunnitellulla tavalla vaikuttaisi ennen kaikkea asiakkaiden oikeuksien toteutumiseen ja toiseksi hoivaköyhyyteen eli hoitovajeen kasvuun. Myös vaikutukset muiden palveluiden (esim. ensihoito, omaishoidon tuki, sairaalapalvelut jne.) kysyntään tulee selvittää laajasti.

Yleisiä kommentteja, kysymyksiä ja nostoja:

- Kohdassa 2.1. mainitaan lyhytaikaishoitopaikkojen lisääminen ja mm. poistuvien sairaalapaikkojen hyödyntäminen: Tämä on hyvä ja tärkeä linjaus!
- Vaikuttaako omaishoidon lisääntyminen työllisyyttä heikentävästi, jos työssä käyvät omaiset entistä useammin jättävät palkkatyön omaishoidon takia?
- 4.3. Hyviä nostoja Joukko- ja palveluliikenne. - Kumppanuutta tärkeää nostaa, ettei ole pelkästään viranomaisten varassa.

- Harjoittelupaikat toisen asteen opiskelijoille (mm. lähihoitajat) on varmistettava, jotta henkilöstön saatavuus varmistuu. Tällä hetkellä tulppana toisella asteella on harjoittelupaikkojen vähyys, työpaikkojen halukkuus ottaa harjoittelijoita on vähentynyt osin resurssipulan vuoksi.
- Henkilökunnalle pitää saada jokin lisäkorvaus/bonus siitä, että ottavat opiskelijan ohjattavakseen
- Harjoittelupaikat vähenevät alueilla, joista fyysiset toimipisteet karsitaan. Opiskelijoiden mahdollisuus ottaa harjoittelupaikka kaukaa kotipaikkaansa ei motivoi. Harjoittelupaikat myös absoluuttisesti vähenevät, kun palveluita siirtyy etäpalveluiksi.
- Työvoimapulaan toimenpiteitä, jotta 1) saadaan alalta poistuneita takaisin (ja pidetään alalla vielä olevat), 2) koulutusmahdollisuuksien lisääminen (harjoituspaikkojen takaaminen), 3) ulkomaisten työntekijöiden houkuttelu

1. Ohjaus ja neuvonta -tulisiko tässä vahvemmin korostaa vapaaehtoistoimintaa / järjestöt, seurakunnat, kolmas sektori -tulisiko näihin resursoida myös taloudellisesti jopa nykyistä enemmän – nyt käytössä muistaakseni n. 600.000 € alan järjestöjen tukemiseen -erityisesti tarvittaisiin resursseja asiakkaitten ohjaukseen (kansalaisneuvonta) mm. palvelujen käyttöön liittyen (esim. digipalvelut) sekä myös etuuksien ja tukipalveluiden hakemiseen - voisiko hyvinvointialue organisoida koulutusta näille ”kansalaisneuvojille”

- On äärimmäisen tärkeää, että kaikille valtuutetuille ja eri toimielinten edustajille avattaisiin Pirkanmaan hyvinvointialueen toimesta laskelmia, joiden avulla kuvannettaisiin, mitä maksaa minkäkin palvelun tuottaminen a) omana tuotantona b) yksityisen sektorin c) kolmannen sektorin tuottamana. Tarkoittaen sitä, että otettaisiin huomioon aivan kaikki tekijät ja tahot, jotka näiden sote-menojen rahoitukseen liittyvät ja mistä kokonaishinta muodostuu. Huomioitaisiin siis sekä tuotantokulut ja asiakasnäkökulma kaikkineen, muun muassa kotitalousvähennyksineen, KELA-korvauksineen ynnä muineen.

- On käytännössä mahdotonta tehdä kestäviä, kustannustehokkaita, laadukkaita ja eettisesti kestäviä päätöksiä hyvinvointialueemme ja toisaalta koko maamme talouden kannalta (mikä tässä tilanteessa olisi äärimmäisen viisasta ja tarpeellista), jos kunkin palvelun tuottamisen kokonaiskustannukset eivät ole ennen päätöksentekoa tiedossa.

- Pirkanmaan hyvinvointialue on tällaisenaan ollut toiminnassa suhteellisen lyhyen aikaa, mutta varmasti on kunnilta saatavissa hintatietoja, ja onhan monet sopimukset siirtyneet kunnilta Pirhalle. Noin-arvioita on varmasti mahdollista tehdä.

- Tulevaisuus- ja strategiavaliokunnassa tulee varautua myös erilaisiin tulevaisuuden skenaarioihin - myös niihin, mitä mahdolliset palveluverkoston kohtuullisen radikaalitkin leikkaukset ja uudelleenjärjestelyt voivat tuoda tullessaan. Jos päädytään tilanteeseen, jossa joudutaankin toteamaan, että palveluita ei olekaan saatavana riittävästi, on pystyttävä toimimaan nopeasti. Tällöin myös on oltava tiedossa erilaisten tuotantotapojen kustannukset.

- Laatu ja sisältö tulisi näkyä kaikissa ohjelmissa selkeästi omana osanaan. Tulisi eritellä ja saattaa selkeästi näkyviin, millaisia laatu- ja sisältövaatimuksia kullekin asumispalvelun muodolle eri asiakasryhmät huomioiden on asetettu, miten näiden toteutumista seurataan ja mitä seuraa, jos vaatimuksista poiketaan.

Tulevaisuus- ja strategiavaliokunnan puolesta 28.9.2023

Ida Leino, puheenjohtaja

Taru Tolvanen, 1. varapuheenjohtaja

Mauri Heiska, 2. varapuheenjohtaja